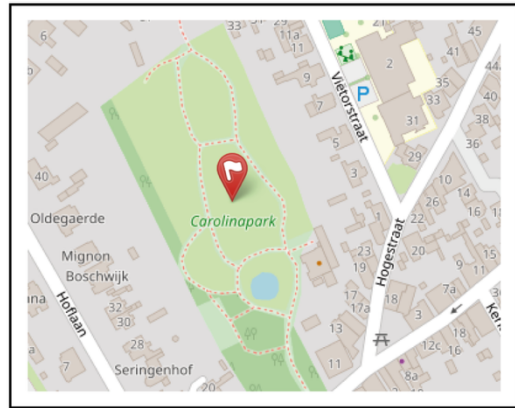

Buitenplaats Carolinapark
Hogestraat 9a – 11,
6953 AN Dieren

Monumentgegevens

Monumentnummer 0000056
Inschrijving register 20 juni 2006
Kadastrale aanduiding Dieren U 4967, U 4968
Dieren U 4411

Historische buitenplaats CAROLINAPARK bestaande uit de volgende onderdelen:

- 1 Herenhuis (reeds beschermd als gemeentelijk monument)
- 2 Historische parkaanleg
- 3 Tuinhuis
- 4 Oorlogsmonument

Het neoclassicistische HERENHUIS en het achterliggende CAROLINAPARK met een TUINHUIS annex bergplaats, werkplaats en orangerie en een OORLOGSMONUMENT vormen samen een kleine buitenplaats in de historische bewoonde heeft op diverse punten het aanzicht van Dieren bepaald. Zo liet zij in 1910 drie dubbele verbeterde arbeiderswoningen bouwen aan de Lagestraat. Ook de twee dubbele villa's, gelegen schuin tegenover de entree van het Carolinapark, aan de Hogestraat nrs 4;6 en 8;10 zijn in opdracht van haar gebouwd.

Het PARK werd in 1942 door de gemeente aangekocht uit de nalatenschap van mejuffrouw J. Haitezema-Viëtor, die in 1941 was overleden. In een geheim testament had zij bepaald dat het park na haar dood aan de gemeente zou worden overgedragen, tegen een redelijke prijs, tot verfraaiing van het dorp Dieren. De tuin die in 1832 nog een bescheiden karakter had kreeg in de loop van de 19de eeuw door het samenvoegen van percelen nagenoeg de tegenwoordige omvang. Rond 1870 zal het terrein de huidige aanleg gekregen hebben, mogelijk naar ontwerp van Jan Copijn, broer van de bekende Utrechtse tuin- en landschapsarchitect Henri Copijn. Jan Copijn woonde sinds 1872 in Velp. Het park is uitgevoerd in de gemengde tuinstijl en bevat een bijzondere verzameling ca. 100 tot 130 jaar oude bomen. Het bloemheuveltje in het park is een duidelijke exponent van de garden Eske stijl: een landschappelijke aanleg opgesierd met felgekleurde bloemen, bloemheesters en exotische bomen. Een belangrijke wijziging die het park in meer recente tijd heeft ondergaan is het vergraven van de karakteristieke sleutelvormige vijver tot een merkwaardig gevormd bassin. Het westelijke deel van park bestond oorspronkelijk uit een moestuin met (druiven)kassen

Het park wordt in het zuidwesten begrensd door de tuinen van de villa's aan de Hoflaan; in het noordwesten door de tuinen van de villa's en woonhuizen aan het Stationsplein en de Prinsenstraat; in het oosten door de tuinen van de villa's aan de Vietorstraat en in het zuiden door de tuinen van de villa's en herenhuizen aan de Hogestraat. Een smalle strook van het park grenst aan de Hogestraat en is tevens de hoofdentree tot het park. Een tweede toegang is gelegen aan de Prinsenstraat. De Dierense architect G.J. Uiterwijk is vermoedelijk de architect van het in het park gelegen, TUINHUIS. Het in 1916 gebouwde tuinhuis is uitgevoerd onder

invloed van de Um-1800 stijl. Opmerkelijk is het multifunctionele karakter van het gebouw. In het gebouw bevond zich een werkplaats, een brandstofopslagruimte, een bergplaats met ruimte voor kleinvee, een wasplaats en een oranjerie. Aan de zijde van de voorgevel bevond zich nog een nu verdwenen kippen- en fazanten ren. In de loop der jaren heeft het gebouw diverse wijzigingen ondergaan, o.a. in 1965 en 1967. Voor het exterieur betekende dit onder meer het vervangen van de karakteristieke dubbele deuren van de oranjerie door een groot liggend venster met een meerruits raam. Verder werden de deuropeningen in de linker zijgevel vergroot en betekende dit het verplaatsen vensteropeningen alsmede het vervangen van twee getoogde gietijzeren raampjes door grotere recht gesloten ramen. Ook de lantaarns met ventilatieopeningen die op de beide nokeinden van de kap waren aangebracht zijn verwijderd. Aan de achterzijde van het pand werd een houten aanbouw onder een lessenaars dak toegevoegd. In het interieur is de muur tussen de waskamer en de oranjerie verwijderd.

Park

Het park is samengesteld uit slingerde paden, een vijver, weidse gezichten en hoog opgaand geboomte langs de randen. De hoofdtoegang is gelegen ter linkerzijde van het huis aan de Hogestraat, tegenover de Dierense Toren. Dit bestaat uit een smal perceel met een centraal gelegen pad met doorzicht op de vijver en de hierachter gelegen bloemenheuvel. Ter hoogte van de vijver splitst het pad zich en volgt aan weerszijden de vijver. Achter de vijver bevindt zich vervolgens een tweede centraal element: de bloemenheuvel. Deze heuvel is beplant met sierelementen uit buxus doch oorspronkelijk beplant was met een kleurrijk bloemenpalet. Tussen de bloemenheuvel en de vijver bevindt zich een pad dat beide zijden van het park verbindt. Vanaf de bloemenheuvel heeft men zicht op de Dierense toren die hier als een folly het park stoffeert. Achter de bloemenheuvel bevindt zich een gazon waarna vervolgens een derde centraal element volgt met aan de zuidzijde het oorlogsmonument en aan de noordzijde een treurbeuk. Het rond de centrale elementen aangelegde padenstelsel eindigt aan de noordwestzijde aan de Prinsenstraat. In het park bevinden zich diverse 100 tot 130 jaar oude bomen waaronder een groene beuk, een bruine beuk, een tulpenboom, een pseudotsuga taxifolia, een haagbeuk, een treurbeuk en een tamme kastanje.

Tuinhuis

Plattegrond en opbouw:

Het éénlaags pand is gebouwd op een U-vormige plattegrond en is samengesteld uit een hoofdbouwmassa onder een hoog opgaand schildak met aan de zijde van de voorgevel twee uitspringende geveldelen, ieder onder een aangekapt schilddak. Het dak van de hoofdbouwmassa is tussen de zijvleugels lager doorgetrokken. Het dak is belegd met gesmoorde oud Hollandse pannen. Het omlopende trasraam is uitgevoerd in kruisverband en wordt afgesloten door een halfsteens rollaag. De bovenliggende geveldelen zijn voorzien van een bepleistering. De gevels worden afgesloten door een fries waarboven in oorsprong niet aanwezige (mast)goten. De hoofdstructuur van het gebouw is nog grotendeels aanwezig. De bouwtekening uit 1916 geeft een goed beeld van het gebruik van de diverse ruimten. De centraal gelegen ruimte werd gebruikt als bergplaats met een tegen de achtergevel gelegen geitenstal en een trap naar de zolderverdieping. Ter linkerzijde bevond zich een werkplaats met een brandstofopslag en een privaat. Ter rechterzijde bevond zich de oranjerie met een achterliggende wasplaats.

Voorgevel: De voorgevel is asymmetrisch ingedeeld. Zowel de linker als de rechter vleugel werden oorspronkelijk geleed door drie vlakke pilasters. De linker vleugel bezit nog

deze indeling met twee hoog geplaatste tweeruits ramen. De rechter zijvleugel bezat oorspronkelijk twee paar dubbele deuren, nu vervangen door een groot venster. De middenpartij heeft zowel links als rechts een oorspronkelijke deur met een raampje. Tussen de deuren bevinden zich twee gekoppelde vierruits, mogelijk later toegevoegde, ramen. Oorspronkelijk bezat de gevel een aantal doorgangen naar de nu niet meer aanwezige nachthokken.

Linker zijgevel:

De linker zijgevel bezit links een in 1967 opnieuw ingevulde deuropening alsmede eveneens in dat jaar toegevoegde recht gesloten vensters en een brede deuropening.

Achtergevel:

Deze gevel bezit diverse recht gesloten en getoogde vensters met gietijzeren ramen.

Rechter zijgevel:

Deze gevel heeft drie recht gesloten vensters met tweeruits ramen.

Interieur:

In het interieur is ondanks latere wijzigingen de oorspronkelijke indeling nog grotendeels herkenbaar. Waardevolle elementen in het interieur zijn onder meer de betegelde lambrisering van de voormalige wasplaats. Deze is samengesteld uit witte tegels afgezet met een lichtblauw tegel fries. De voormalige oranje bezit een gestukt spiegelgewelf. In de voormalige bergplaats bevindt zich als opvallend element een door twee ijzeren buizen ondersteunde onderslagbalk.

Oorlogsmonument

Herdenkingsmonument ter herinnering aan de Tweede Wereldoorlog. Het monument bestaat uit een bakstenen sokkel waarop een Latijns houten kruis. De sokkel bestaat bovengronds uit twee op elkaar geplaatste cirkelvormige elementen waarop twee lage bakstenen muurtjes aansluiten. Aan de voorzijde bevindt zich in de bovenste cirkel een natuurstenen segmentvormig blok. In het blok zijn de jaartallen 1940-1945 gegraveerd.

Reden van plaatsing

HISTORISCHE BUITENPLAATS CAROLINAPARK

(Tuin)Architectuurhistorische waarden:

De historische buitenplaats is van belang vanwege het vroeg negentiende eeuwse, in de kern oudere, neoclassicistische herenhuis. De historische buitenplaats is van belang vanwege het in de Um-1800 stijl gebouwde tuinhuis. De historische buitenplaats is van belang vanwege de hoogwaardige architectonische en esthetische kwaliteiten van de over het algemeen vrij gaaf bewaarde complexonderdelen. De historische buitenplaats is van belang vanwege bijzonder materiaalgebruik en ornamentiek. De historische buitenplaats is van belang vanwege de in de diverse bouwwerken nog aanwezige interieuronderdelen. De historische buitenplaats is van belang vanwege het hiertoe behorende park dat representatief is voor het oeuvre van J. Copijn en als een voor Dieren uniek voorbeeld van de gemengde tuinstijl met elementen van de garden Eske tuinstijl.

Stedenbouwkundige waarden:

De historische buitenplaats is nauw verbonden met de ontwikkeling van het dorp Dieren en is tevens van bijzondere betekenis voor het aanzien van het dorp. De historische buitenplaats is tevens van belang vanwege de hoogwaardige kwaliteit van de bebouwing en de historisch- ruimtelijke relatie met de groenvoorzieningen en

wegen. Als zodanig is het complex van essentieel belang voor de instandhouding van het historisch waardevolle dorpsbeeld.

Cultuurhistorische waarden:

Het Carolinapark is van typologisch belang als voorbeeld van een 19de eeuwse buitenplaats die als zodanig een goed beeld geeft van de huisvesting van de welgestelde burgerij in deze periode. De buitenplaats is tevens van belang als onderdeel van een doorlopende landgoederenzone aan de Veluwezoom waartoe in de aan buitenplaatsen en landgoederen bijzonder rijke gemeente Rheden onder meer Biljoen, De Valkenberg, Middachten en de Gelderse Toren behoren.

Voldoet aan de basisnormen a en b alsmede aan de meerwaarden 1a, 1b, 1d, 2a, 2b, 2c, 2d, 2e, 3a en 3c. Op grond van bovenstaande voldoet het complex aan artikel 9.2, sub a, b en c van de gemeentelijke monumentenverordening.

Oranjerie in het Carolinapark-2016 Foto: Els van Leening / Fotoclub Veluwezoom. © CC BY-NC-ND